

Posudek na disertační práci Mgr. Bohumily Burešové *Ruština jako druhý cizí jazyk na základě francouzštiny*

Disertační práce (156 s. textu, 9 s. příloh) se zabývá tématem, které je obecně (zvláště v zemích, kde francouzština je ve větší míře prvním cizím jazykem) v dnešní době velmi aktuální.

Práce je rozdělena do sedmi kapitol. Prvních pět kapitol je teoretických. Autorka zde vychází z bohaté literatury z oblasti didaktiky cizích jazyků, komparativní lingvistiky, etnolingvistiky, kulturní antropologie, sociologie a také evropské vzdělávací politiky. Zároveň však do této části vkládá i některá témata, která mají přesah do praktické oblasti. Zamýšlí se např. nad místem ICT, zvláště power-pointu ve výuce jazyků, rozebírá společný evropský referenční rámec a evropské jazykové portfolio. Do této části autorka zařadila i kapitolu o historii rusko – francouzských kontaktů.

V této části, která zaujímá 75 stran textu, autorka vychází z velkého množství českých, francouzských a ruských zdrojů (183 titulů) a projevila zde nejen velký rozhled po příslušné odborné literatuře, ale vzhledem k tématu i široký kulturní rozhled.

Mým úkolem jakožto obecného pedagoga není posuzovat prezentaci odborných jazykových otázek, ale zdá se mi, že se zde autorka místy až příliš opírá o volné citace autorit a tyto citace často nijak nekomentuje. Pokud mohu posoudit, jsou tyto citace reprezentativní a autorka je jistě volila v souladu se svým názorem. Některé také pouze podávají určitou definici daného jevu a není důvod s nimi polemizovat. Ale některé jevy, jako např. kritéria pro označování mateřského jazyka a další by si jistě zasloužily širší vlastní komentář.

Jak na s. 14 autorka uvádí, cílem práce, vedle obohacení nově vznikající didaktiky druhého cizího jazyka, je „vytvoření didaktického materiálu pro školní praxi a pro pregraduální přípravu učitelů“.

Fakt, že autorka vkládá do teoretické části určitá témata, která mají praktický přesah na jedné straně umožňuje nenásilný přechod do posledních dvou kapitol (kapitol 6 a 7), které tvoří prakticko-výzkumnou část práce. Na druhé straně však některá tato témata, včetně historie rusko-francouzských kontaktů by měla

být v určité podobě i součástí daného didaktického materiálu, jehož konkrétní obsah ovšem autorka nijak nespecifikuje.

V 6. kapitole se autorka pokusila o porovnání systému francouzštiny a ruštiny. Zaměřila se při tom na slovní zásobu, včetně pravopisu, kde je možno najít určité možnosti transferu mezi oběma jazyky. Vyšla při tom z učebnic francouzštiny a ruštiny jako cizích jazyků pro „žáky v období dospívání“ a doplňkových materiálů užívaných v české škole, v Rusku a ve Francii, zvláště učebnice francouzštiny Echo 1 - 2 a učebnice ruštiny Raduga po- novomu. Uvádí seznam slov, která jsou potencionální součástí slovní zásoby na úrovni A1 – B1, u kterých by bylo možno využít kladného přenosu z hlediska pravopisu. Podává také příklady interference v této oblasti a dále se zabývá slovní zásobou, kde mimo jiné předkládá seznam slov ze šesti běžných tematických okruhů převážně ze sociokulturní oblasti, při jejichž osvojování v ruštině se žák může opřít o jejich znalost ve francouzštině.

Analýza uvedených materiálů byla jistě dosti náročná, ale prezentace jejích výsledků je značně nepřehledná. Autorka začíná porovnáváním pravopisu a pak teprve, opět na základě volných citací, ukazuje historii formování ruské slovní zásoby, obohacování ruštiny francouzským lexikem, internacionalismy atd.

Tato kapitola přináší dobrý podkladový materiál, „ale pro potřeby didaktické příručky by ho bylo třeba nejprve upravit a logicky uspořádat. Vzhledem k tomu, že francouzština je v našich podmínkách většinou v lepším případě druhým cizím jazykem, který se žáci učí, a obvykle znalost druhého jazyka není na takové úrovni, aby např. v pravopisu bylo možné využít kladného přenosu pro studium dalšího jazyka, bylo by asi vhodné v didaktickém materiálu věnovat především větší pozornost obecným kompetencím, které si žák ze studia předcházejících jazyků přináší.

V sedmé kapitole se autorka zabývá možnostmi využití dovedností a znalostí žáků z francouzštiny pro utváření sociokulturních kompetencí v ruštině. Zde opět čerpala podklady z výše uvedených učebnic, ze studia odborné a krásné literatury, vlastních zkušeností ze stáží ve Francii a Rusku a tyto poznatky pak doplnila malým průzkumem mezi 20 studenty rusistiky PedF v Plzni., který uskutečnila spolu se svou kolegyní z r. 2010. V tomto průzkumu byly studentům položeny otázky týkající se chápání pojmu reálie a významu zařazování reálií do výuky cizího jazyka. Autorka pak porovnává různé sociální zvyklosti u nás, ve

Francii a v Rusku, zabývá se také projevy různých pověr a obdobami přísloví ve všech třech jazycích.

Tato část práce obsahuje také subkapitulu nazvanou „Rusové, kterým patřil svět a kteří dnes patří světu“. Jak název napovídá, autorka zde prezentuje krátké medailony osobností ruského původu, které se proslavily ve Francii, resp. celosvětově. Uvádí, že „prezentovaný materiál může být využit při výuce ruského jazyka jako CJ 2, resp. multikulturní výchovy.“

To je jistě pravda, ale v kontextu práce, resp. 7. kapitoly, působí tyto medailony poněkud neústrojně. Bylo by podle mého názoru vhodnější je včlenit do kapitoly 4 a tuto celou kapitolu pak zařadit do praktické části, jako součást, možná úvodní část, avizovaného didaktického materiálu. Pro vlastní didaktické využití by však bylo třeba použít určitý autorský přístup. Toho by bylo možno dosáhnout tím, že by informace nebyly čerpány pouze z jednoho zdroje formou volných citací a autorka by měla možnost jednotlivé medailony stylisticky sjednotit a dát jim, alespoň částečně, obdobnou strukturu, (V každém případě u každé osobnosti by neměla chybět základní životopisná data).

Závěr:

Předložená disertační práce v oblasti teoretické adekvátně shrnuje poznatky, které by mohly přispět k rozvoji nově vznikající disciplíny, didaktiky CJ 2. Poskytuje také bohaté zdroje pro vytvoření didaktického materiálu pro školní praxi, ale tento materiál by bylo třeba lépe zpracovat a utřídit.

Předloženou disertační práci doporučuji k obhajobě a v případě jejího kladného výsledku souhlasím s tím, aby Mgr. Bohumile Burešové byl udělen titul PhD.

Doc. PhDr. Miroslava Váňová, CSc.

